

Referat
la filosofie
Tema: Importanța istorică a concepției
filosofice a lui Socrate

efectuat de: Șandrovski Violeta,
grupa BA 271
verificat de: Rumleanski Petru,
prof.univers.

Chișinău 2007

Socrate a fost “cea mai mare figura a istoriei gândirii grecești; din el vor deriva, direct sau prin intermediari, toate curentele ulterioare ale filosofiei” (L. Robin).

Deși multă vreme eclipsat de mult mai prestigioșii lui succesori : Platon și Aristotel, Socrate rămîne omul care a marcat un adevărat punct de cotitură în filozofia, religia și etica grecească. E greu să ne închipuim cum ar fi arătat, în lipsa lui Socrate, cultura greacă și ce traiectorie ar fi căpătat, în evoluția ei, gîndirea elină. Asemenea unei eminențe cenușii ascunse privirii celei mai scrutaătoare și inaccesibile cercetării celei mai meticuloase, Socrate este personajul obscur și contradictoriu ce întruchipează cel mai fidel geniul firii grecești.

Importanța filosofiei socratice:

- Invatatura si metoda lui Socrate au avut o mare insemnatate
El este primul filosof grec ce s-a preocupat de statuarea universalului ca temei filosofic al stiintei morale dar, de fapt, al oricarei stiinte.
- Socrate este descoperitorul lumii interioare a omului si modalitatii acesteia.
- El a lansat o doctrina optimista despre natura omului, capabila, prin educare, dar mai cu seama prin autoeducare, sa se autodepaseasca, si sa devina libera, stapina pe propria soarta.
- Prin exemplul propriu a contribuit la dezbaterile relativismului gnoseologic si moral, la evidentierea valorii stiintei, la cristalizarea chipului autentic al filosofului. A fost primul care a dovedit ca, in orice timp si loc, in tot ce ni se intimpla si in tot ce facem, viata ne ofera posibilitatea de filosofa, adica de a ne apropia de intelepciune.
- Cunoasterea de sine, grija de sine in numele autodepasirii in scopul participarii eficiente in viata cetatii- sunt niste imperative ce nu si-au pierdut valoarea nici astazi.
- El a jucat un rol exceptional in aparitia si dezvoltarea nemijlocita a clasicii mature .Socrate incerca de a dezvolta dialectica realitatii si ideii, se pronunta contra fizicienilor timpurii, contra democratiei sclavagiste.
- Socrate a fost vestit prin ironiile sale cu ajutorul carora denunta prejudecarile contribuind la purificarea interioara.Spunea ca filozofia ironizeaza, dar nu cu scopul de a-l aduce la neputinta pe celalalt, ci pentru a-l stimula. A folosit indoiala metodica si nu sceptica. A folosit procedeul inductiv, practic – general. El este acela ce a controlat continutul unor notiuni de baza ale moralei : bine, drept, frumos, datorie.

Invatatura si activitatea sa non-comformista a trebuit sa o plateasca cu viata Socrate ; dupa ce a fost acuzat de impietate si de coruperea tineretului prin invatatura sa a fost condamnat la moarte si silit sa se sinucida.

Conceptia filosofica a lui Socrate

Socrate n-a scris nimic, tot ce stim despre invatatura lui o stim din relatarile - adesea divergente - ale lui Platon si Xenofon; incat cu greu poate fi dissociata conceptia sa de cea a lui Platon. Nu facea parte din randurile sofistilor, dar avea multe puncte comune cu acestia si era prieten cu cei mai renumiti dintre ei. Asemenea sofistilor, Socrate si el prefera ca in locul unor probleme de stiinta sa dezbata probleme de ordin practic privind viata politica a statului si problemele morale ale omului, supunand examenului ratiunii obiceiurile si institutiile. Asemenea sofistilor, sustinea ca “virtutea este stiinta”, deci poate fi invatata de oameni; in schimb, era de parere ca stiintele pozitive nu pot garanta armonia si ordinea sociala. Pe de alta parte, Socrate practica si el metoda dialectica, dar nu exercitiile de virtuositate verbala pura, prin care sofistii ajungeau la concluziile unui individualism egoist sau ale nihilismului etic. Dimpotriva, pentru Socrate exista valori umane certe - dar carora el nu le gasea un fundament rational, sustinand ca o “voce interioara” il impiedica de la actiuni rele. De aici deriva scepticismul sau in ceea ce priveste actul cunoasterii; caci, in opozitie cu pretentiile enciclopediste ale sofistilor, Socrate afirma ca singurul lucru pe care il stie cu certitudine este ca nu stie nimic. Cultura enciclopedica a sofistilor o considera inconsistenta.

Deci atitudinea lui Socrate fata de aceasta problema are o insemnatate epocala in istoria gindirii antice grecesti, caci tocmai in aceasta Socrate apare ca revalorizator al tuturor valorilor traditionale : frumusetea, bogatia, puterea si gloria, forta fizica si placerile senzoriale - lucruri ce erau cele mai de rivnit pentru grecul antic - nu mai au nici o valoare fata de valoarea sufletului omenesc. Socrate a recunoscut cel dintii valoarea de neegalat a sufletului fata de bunurile acestei lumi. De aceea grija pentru salvarea sufletului omului este problema centrala a eticii socratice. Acesta este si motivul pentru care Socrate acorda o importanta capitala educatiei, fiindca educatia nu este altceva decit un "tratament constient" in vederea unui scop al sufletului. Pentru

Socrate întreaga viața a omului devine o temă mare morală, omul trebuind să-și dăruiască sufletul în fiecare clipă, pentru a putea să realizeze numai binele. Bunuri reale și răuri reale sunt numai cele sufletești; moartea, exilul, boala și altele nu sunt un rău real, fiindcă ele nu pot atinge sufletul; o mare pagubă este numai pierderea sau lipsa științei, din pricina că numai aceasta este temelul virtuții.

Socrate s-a născut în anul 470 a. Chr. Atena. Tatăl său era sculptor, mama sa era moașă. La început el s-a dedicat sculpturii, dar n-a rămas totuși credincios până la sfârșitul vieții acestei arte, ci s-a îndreptat spre filosofie, unde a jucat un rol considerabil. Urât la înfățișare "chiar admiratorii săi apărându-le ca un silen, dar bine zidit fizicește, robust și foarte sănătos, el a luat parte la luptele din Potideea, Delion și Amphipolis, purtându-se în adevăr ca un brav. Nu dădea mare atenție înfățișării lui exterioare și nu se interesa de bunurile pămîntești. Era loial, sincer și amabil, stăpînit de puternice sentimente morale și religioase, plin de spirit și umor, totdeauna cu răspunsul gata atunci cînd era nevoie". (K. Vorländer), plin de curaj civic și gata să înfrunte pentru dreptate furia poporului. Totuși acest om cu caracter atît de nobil, însuflețit pururea de luminarea tineretului și de binele poporului, a fost acuzat de trei inși – Melos din partea poezilor, Anytos din partea meseriașilor și a oamenilor politici, Lycon din partea oratorilor- că săvîrșește nedreptăți, că strică pe tineri, că nesocotește pe zeii în care crede statul și că se închină la alte zeități noi", și condamnat să bea otravă. Socrate moare în anul 399 a. Chr.

Ideile lui filosofice pot fi reconstituite din scrierile lui Xenofan, ale geniului său elev Platon și ale lui Aristotel. Care sunt aceste idei și ce aduc ele nou? Împotriva filosofilor de pînă la el, se ocupau cu "lumea", cu lumea fizică și vroiau să știe din ce elemente este constituită, Socrate mută centrul de gravitate al cercetărilor filosofice cu lumea externă în cea internă, de la cosmos la om. Căci mai de preț decît natura era pentru el omul. *Cunoaște-te pe tine însuși*, celebra maximă de pe frontispiciul de la Delphi, devenise și maxima lui Socrate, este o chemare adresată celor care se complac în cultul valorii externe. Externul înseamnă și superficial. Cum socratica este o cunoștință etică, inseparabilă de planul acțiunii, este o cunoștință în care vorba și fapta formează o unitate. Forma de legătură între oameni este dialogul. El este o formă de comunicare, dar nu pentru a transmite o sumă de cunoștințe deja existente ci pentru a îndemna pe cel cu care dialogul supune adevărul.

Întorcîndu-și privirile asupra lui însuși, cercetîndu-se pe sine, va afla ce știe și ce nu știe, ce poate și ce nu poate, precum și ce trebuie să facă. Împotriva sofistilor, care arătau că aceeași idee poate fi susținută și combătută cu aceeași sorți de izbîndă, că nu există un adevăr absolut, ci toate cunoștințele sunt relative, că ceea ce este adevărat pentru mine nu este și pentru altul, că ceea ce pentru mine este adevăr astăzi poate fi eroare mâine, Socrate se ridică cu toată energia și apără valoarea absolută a adevărului. Cunoștința adevărată, care sesizează esența însăși a lucrurilor, este după el bunul cel mai de preț. Cum ajungem noi însă la cunoașterea acestei esențe a lucrurilor? Determinînd noțiunile lor. Dacă reușim să stabilim care este noțiunea unui lucru, cu aceasta am descoperit esența însăși a acestui lucru. Socrate pleacă de la ceea ce este familiar și în afară de orice îndoială, de la ceea ce este elementar și oricui cunoscut, pentru a ajunge la adevărul universal, la definiția acelui lucru. Cu alte cuvinte, el se folosea în cunoașterea lucrurilor de procedeul *inductiv*. La Socrate, după cum spunea și Aristotel, metoda inductivă și stabilirea de noțiuni generale mergeau mîna în mîna.

Ce înțeles are adevărul atunci când la proces individul trebuie să jure că spune adevărul și numai adevărul? Ce înțeles are termenul adevăr atunci când se folosește sintagma adevăr științific, adevăr filosofic, adevăr religios, adevăr istoric, adevăr politic, adevăr economic? Ce trebuie să înțelegem prin adevăr când de fapt noi avem adevăruri? Problema a preocupat filosofia din cele mai vechi timpuri. Ea a fost pusă cu claritate în discuție de către Socrate și a fost dezvoltată de Platon și Aristotel.

Pentru Socrate adevărul este în noi, în sufletul nostru. El nu trebuie căutat în afara noastră. Pentru a ajunge la adevăr este necesar să ne cunoaștem pe noi înșine, să cercetăm cu meticulozitate facultățile noastre de cunoaștere, să știm ceea ce putem să cunoaștem și ceea ce nu

putem sa cunoastem si sa mai stim ce trebuie sa facem si ce nu trebuie sa facem. Socrate aduce in discutie o problema importanta, anume aceea a posibilitatilor noastre de cunoastere si spun pentru prima data raspicat ca noi nu putem sa cunoastem totul, ca posibilitatile noastre de cunoastere sunt limitate si ca nu trebuie prin urmare sa ne intindem cu cunoasterea dincolo de ceea ce nu putem cunoaste. Ex: nu putem sa cunoastem secretele dupa care zeul a construit lumea, nu putem sa cunoastem planurile tainice dupa care zeul a zamislit universul.

Socrate ne atrage atentia ca unele cunostinte sunt inutile si ca este necesar ca noi sa stim ce ne este util, ce trebuie sa cunoastem in mod necesar si la ce trebuie sa renuntam pentru ca nu ne este folositoare o anumita cunostinta. Degeaba spune Socrate "stim noi sa explicam cum se produce ploaia daca nu stim cand trebuie sa facem lucrarile pamantului, cand trebuie sa insamantam si sa recoltam, si degeaba stim noi cum se produce miscarea astrelor daca nu stim cine suntem noi insine si incotro ne indreptam. Deci sa ne indreptam cunoasterea spre lucrurile utile si sa evitam cunostintele fara de folos."

Scopul acesta, pe care Socrate îl propunea cunoștinței, anume de stabili noțiuni generale, a fost adoptat atât de Platon cât și de Aristotel și a jucat un rol hotărâtor pentru toată evoluția filosofiei și a științei europene. Descoperirea de legi universale și necesare, pe care o urmăresc în toate timpurile moderne științele exacte, stă în perfectă concordanță cu ceea ce voiau în antichitate Socrate, Platon, Aristotel.

Mai întâi el noteaza faptul ca ceilalti au vorbit despre lucruri pe care nici ei nu le inteleg prea bine si anume despre iubire in general, < in sine>, ori iubire in sine nu exista. Iubirea este o legatura care ne uneste cu ceva si ne leaga vital de acesta. Iubirea este indreptata catre bine si frumos, ea este o dorinta, niciodata satisfacuta, este < o tendinta spre >...Constiinta iubirii se realizeaza pornind de la o iubire neimplinita. Dar poate cea mai importanta observatie pe care o face Socrate este aceea ca iubirea nu poate fi descoperita decat printr-o **INITIERE**, situatie valabila si in cazurile cand vrem sa descoperim binele, frumosul sau adevarul.

Socrate nu-și preda învățăturile sale într-un anumit local, ci în casele oamenilor bogați, în prăvăliile din piață, la stadioane, pe stradă și în piețele publice; nu ținea prelegeri, ci însușea cu ajutorul dialogului. Iar în arta convorbiri, el era maestru. Cum proceda anume? Dacă, mergând pe stradă, se întâlnea cu cineva, pe care-l știa că stăpânește mai mult sau mai puțin o chestiune, Socrate începea discuția. Punând întrebări și așteptând răspunsuri, Socrate conducea astfel discuția încât preopinutul său, care pretindea la început că știe, trebuia să recunoască până la urmă că e neștiut și are nevoie să fie luminat de Socrate, ca tocmai mărturisise că nu știe nimic. Dar Socrate nu se mulțumea numai să demonstreze preopinutul său că nu știe ceea ce la început pretindea cu emfază că știe, ci căuta, cu arta lui de a conduce discuția, să scoată din spiritul însuși al preopinutul său ideile juste, noțiunile menite să exprime esența lucrurilor: ideile pe care oricine le are în sufletul său, de care însă nu e conștient și pe care le poate descoperi, dacă știe cum să procedeze. Acest procedeu de a scoate din conștiința cuiva ideile pe care le posedă, dar de care nu-și dă seama, era numit de Socrate, **maieutică**. E arta de a întreba astfel, încât să poți obține de la persoana respectivă răspunsuri juste. Aceasta este ceea ce se numește astăzi în școli **metodă socratică**.

Invatatura si activitatea sa non-comformista a trebuit sa o plateasca cu viata Socrate (469-399 i.e.n.); dupa ce a fost acuzat de impietate si de coruperea tineretului prin invatatura sa a fost condamnat la moarte si silit sa se sinucida.

Socrate n-a scris nimic, tot ce stim despre invatatura lui o stim din relatarile - adesea divergente - ale lui Platon si Xenofon; incat cu greu poate fi disociata conceptia sa de cea a lui Platon. Nu facea parte din randurile sofistilor, dar avea multe puncte comune cu acestia si era prieten cu cei mai renumiti dintre ei. Asemenea sofistilor, Socrate si el prefera ca in locul unor probleme de stiinta sa dezbata probleme de ordin practic privind viata politica a statului si problemele morale ale omului, supunand examenului ratiunii obiceiurile si institutiile.

Asemenea sofistilor, sustinea ca "virtutea este stiinta", deci poate fi invatata de oameni; in schimb, era de parere ca stiintele pozitive nu pot garanta armonia si ordinea sociala. Pe de alta parte, Socrate practica si el metoda dialectica, dar nu exercitiile de virtuositate verbala pura, prin care sofistii ajungeau la concluziile unui individualism egoist sau ale mihilismului etic. Dimpotriva, pentru Socrate exista valori umane certe - dar carora el nu le gasea un fundament

rational, sustinând ca o "voce interioară" îl împiedică de la acțiuni rele. De aici deriva scepticismul sau în ceea ce privește actul cunoașterii; căci, în opoziție cu pretențiile enciclopedice ale sofistilor, Socrate afirma că singurul lucru pe care îl știe cu certitudine este că nu știe nimic. Cultura enciclopedică a sofistilor o considera inconsistentă. În locul acumulării de cunoștințe și a enunțării sentențioase a unor norme, soluții, formulate cu mare abilitate adevărate, etc., metoda sa de a-l învăța pe oameni, era dialogul. Pornind de la faptele cele mai obișnuite și adresându-se, nu numai doctofilor, el pune întrebări (îndeosebi referitoare la probleme morale) formulate cu mare abilitate dialectică, pentru a-i face să se contradică singuri, și astfel să le demonstreze că de fapt nu știau ceea ce credeau că știu; după care, prin aceeași metodă *maieutica* ("practica mositolui"), sa-l ajute să descopere ei singuri adevăratele.

În afară de preocuparea de a stabili esența lucrurilor, prin desoperirea noțiunilor și a definițiilor, mai întâlnim la Socrate o preocupare fundamentală: cea morală. Cu alte cuvinte, Socrate nu-și pune numai problema științei, ci și pe aceea a virtuții. Ce este însă virtutea după el? A fi virtuos înseamnă *a ști*, căci virtutea este știință. Nimeni nu este rău de bunăvoie, nimeni nu face rău cu intenție, ci numai fiindcă nu se cunoaște pe sine și nu știe ce vrea.

Socrate argumentează, făcând o concesie sofistului. Dar numai pentru a asigura o bază demonstrației. Astfel el este de acord că "binele" fiind plăcut, "cunoașterea" pe care o revendică în acest fel devine o artă a măsurii, o fină rezonabilitate în domeniul "plăcerii". Dar o astfel de "cunoaștere" se anulează mereu pe sine, întrucât se presupune mereu pe sine ca premisă. Precum o definiție circulară. Apare iar un "Nimic". Adică Socrate afirmă o "cunoaștere" care se autoanulează. Din cauză că infinita calculare a circumstanțelor plăcerii împiedică și sugrumă însăși plăcerea. Vedem așadar că binele e plăcutul, plăcutul depinde de savurarea plăcerii, care savurare depinde de cunoaștere. Cunoașterea de o infinită măsurare și alegere care anulează plăcerea. Și, prin urmare, și binele. Cu alte cuvinte, negativul rezidă în nefericita nemulțumire întotdeauna necesară și inerentă oricărui empirism nelimitat (care provoacă senzația "plăcerii" în mod hedonist). Iar ironia rezidă în acel "să-ți fie de bine!" pe care Socrate i-l urează, la sfârșit, lui Protagoras. Ironia la puterea întâi constă în acest caz în construirea unei teorii a cunoașterii care se autoanihilează. La puterea a doua, ironia constă în faptul că Socrate se poartă ca și când ar fi ajuns din întâmplare să apere afirmația lui Protagoras, în ciuda faptului că o distruge pe aceasta chiar prin apărarea ei.

Căci a ști ce vrei, înseamnă a cunoaște binele și a căuta să-l realizezi. Realizarea binelui duce la fericirea personală și la propășirea comunității. Ignoranța este mama raului și a pactului. Această virtute, care este știința despre bine și adevăr, cinste în efortul omului de a se studia pe sine, spre a descoperi în propriul sau suflet ceea ce este, în însăși firea sa, valoare universală și eternă: BINELE (concept pe care însă Socrate nu-l definește precis, nu arată în ce anume constă, limitându-se doar să-l distingă de ceea ce este doar un BINE iluzoriu – ca de pildă, plăcerile trupului, sau ceea ce urmărește să satisfacă ambițiile și interesele celor puternici.)

Binele deci constă într-o continuă căutare a binelui; la fel ADEVARUL. Căutarea neîntreruptă a binelui și a adevărului da naștere comportamentelor juste și virtuozitate. "Nimeni nu face răul în mod voit" - spune Socrate - ci din neștiință: din faptul că ignorează căutarea binelui și-a adevărului. Există așadar la Socrate o legătură intimă între virtute, știință, bine și suflet; căci răspunsurile trebuie să vină din suflet, și să se traducă în acțiuni etice și politice pozitive. Aceasta îi va procura omului fericirea sufletească – ce constă într-o comportare moderată, corectă, dreaptă, și în respectarea aproapelui, a legilor cetății și a zeilor. Ceea ce trebuie să caute și să descopere omul sunt în primul rând valorile etice și raporturile lor cu actul cunoașterii și cu societatea. În această privință, Socrate nu numai că a afirmat, dar - când prietenii săi vroiau să-l salveze de la moarte, ceea ce el a refuzat – a și demonstrat prin exemplul tragicului sau sfârșit, că omul trebuie să se supună legilor, chiar când acestea sunt nedrepte sau aplicate nedrept.

Socrate a trait așa cum a învățat. Viața lui a fost una cu doctrina morală. Când, condamnat să bea otrava și așteptându-și ziua fatală, prietenii îi propuneau în închisoare să fugă, Socrate a refuzat cu hotărâre: el, care toată viața învățase pe elevii săi să se supună legilor, cum putea da la batrinete exemplul rău al nesupunerii față de ele, fără să se facă de rușine?

Socrate dialogheaza cu Crito, prietenul sau, si respinge propunerea acestuia de a evada. Socrate a prefera deci sa bea paharul de cucuta...

Argumentele lui Socrate:

1. Incalcarea legii este un lucru injust, in timp ce respectarea legii este un lucru just intrucat legile sunt juste.
2. Legile sunt juste.
3. Legile ateniene sunt juste, chiar daca legitimitatea legii in general poate fi pusa la sub semnul intrebarii.
4. Hotararile judecatoresti luate in baza legilor sunt juste.
5. Cand sunt pronuntate, hotararile judecatoresti trebuie duse la indeplinire.
6. Lipsa de respect fata de hotararile judecatoresti duce la distrugerea sistemului legislativ.

Concluzie: Evadarea din inchisoare este un lucru injust si prin urmare un act inacceptabil din punct de vedere moral. Pentru ca aceasta concluzie sa fie adevarata, trebuie ca insasi premisele sa fie adevarate. Or cel putin una dintre aceste premise, nu poate fi adevarata. In conceptia dlui Miroslov Ivanovic, ultima premisa este cea care duce la eroarea in argumentare (Lipsa de respect fata de hotararile judecatoresti duce la distrugerea legilor).

Maieutica

Maieutica este arta extragerii unui anume continut informational coerent si corect, dintr-o minte inezestrata care il poseda fara a o stii, si care condusa abil prin intrebari bine formulate, avanseaza progresiv catre scoaterea la suprafata a adevarului cautat. Primul si cel mai celebru utilizator al maieuticii este considerat filozoful antic grec Socrate, dar cu siguranta cel care a adus arta maieuticii la cel mai inalt nivel este Platon, elevul lui Socrate. Maieutica in semnificatia primara este arta mosestului, a aducerii pe lume a noului natus, in cele mai bune conditii cu minima suferinta.

Maieutica asa cum o intelege si aplica Platon se bazeaza pe teoria anamnezei, adica a posibilitatii reamintirii unei cunoasteri apartinand de mult timp umanului, introduse si fixate candva in memoria fiecarui individ de catre zei, sau de catre cauze necunoscute. Aceasta cunoastere latentă si extrem de extinsa la unii oameni, poate fi reactualizata si recuperata prin dialog bine condus, prin intrebari ingenioase care extrag treptat din memoria investigata, cele cautate si dorite.

Se poate spune ca in toate dialogurile platonice se foloseste maieutica pentru a obtine adevarul cautat, din mintea partenerilor de dialog, numai ca in mod paradoxal, adevarul nu este descoperit de mintea celui interogat, ci de mintea celui care intreaba, adica a personajului Socrate sau a altui conducator de dialog. De regula Socrate deschide dialogul, el prezinta tema de discutie, indica partenerul sau partenerii participanti si incepe sa intrebe. Cel interogat raspunde, dar de obicei raspunsurile nu ii convin celui care intreaba, nu rezista criticii acerbeste, si situatia se inverseaza. Cel care intreaba incepe sa sugereze el raspunsuri si cauta acordul partenerului la raspunsurile pe care le propune, acord de regula primit foarte usor.

Dialogul se incheie fie prin gasirea raspunsului potrivit, care satisface pe cel ce cauta, fie prin imposibilitatea localizarii lui si amanarea cautarii cu alta ocazie.

Problema de capetenie care l-a preocupat pe Socrate este deci formarea si natura conceptelor generale, care sunt principiile lucrurilor.

Din acest punct de vedere el nu depășește însă cercul de probleme puse de sofisti, care de altfel erau ale întregii culturi elenice contemporane lui, numai că răspunsul pe care îl da la aceste probleme majore, este diferit de al lor.

Socrate se convinge, după cum mărturisese singur, că adevărul nu poate fi găsit în lucruri, ci în conceptele care îl conțin. Prin urmare el își propune nu studiul lucrurilor, ci studiul ideilor. Ceea ce îl interesează pe Socrate este adevărul lucrurilor care există și nu lucrurile care există. Adevărul este pentru el esența conceptului, principiul lucrului, pe acesta îl caută Socrate. În "Memorabilele" Xenofon ne spune: "el nu a încetat de a căuta cu discipolii lui esența fiecărui lucru (...) și orice chestiune el o reduce la principiul ei rațional"

Socrate socotește că primul lucru pe care trebuie să-l facă un filosof este să-și definească conceptele. Cu aceasta el întemeiază o nouă știință care este arta de a defini.

Sofistii preluau conceptele așa cum le găseau în limbajul comun, formate la întâmplare și nefixate printr-o definiție, în timp ce Socrate le reconstruiește rațional și o dată fixate logic, acestea nu mai permit jocul absurd al sofistilor.

Știința are drept scop, în concepția lui Socrate, de a determina conceptele, în concept se conciliază contradicțiile aparente (care îi derutau pe sofisti) și se reduce la o unitate logică.

Certitudinea este fondată de concept, care este chiar principiul certitudinii.

Numai conceptul poate pune de acord omul cu el însuși și cu ceilalți.

În fond Socrate pleacă de la două principii, care vor sta la baza filozofiei moderne, fiindcă vor fi preluate de Descartes într-o formă proprie.

Filosofia lui Socrate avea un aspect formativ pronunțat. Pentru Socrate autocunoașterea este funcția esențială a spiritului.

Prin autocunoaștere se realizează autodeterminarea. În fiecare om, susține Socrate, se află determinarea originară și dacă omul își trăiește viața în conformitate cu determinarea originară el devine om deplin; om format. Desăvârșirea însă nu se realizează de la sine, ea cere autocunoaștere și autoeducație, prin care se realizează autodepasirea. Omul trebuie să înfăptuiască toate acestea pentru a deveni ceea ce trebuie să fie.

Pentru Socrate, cunoașterea și, în deosebi, autocunoașterea sunt sursa principală a evoluției sufletului. Socrate caută să trezească dragoste de adevăr și repulsie față de opiniile înșelătoare, indemnându-i pe oameni să-și salveze sufletele din neadevar în adevăr. Trezirea se producea (sau trebuia să se producă) prin intermediul interogației.

Socrate caută ca, în filozofia sa, să îmbine ideea cu viața și existența omului. Pentru Socrate rostul ultim al filozofiei era edificarea și zidirea într-un adevăr a existenței omului. Din acest motiv, ceea ce mișcă gândirea și dialectica lui Socrate nu este pasiunea pentru teorie și speculația abstractă, ci neliniștita năzuință de a săli pe om, ca acesta să-și transforme viața și existența într-o continuă mărturie a adevărului descoperit; de a săli, deci, pe om, ca acesta să-și transforme viața și existența prin imbinarea ideii cu fapta sa.

Dialectica lui Socrate e îndreptată spre **fundamentarea științifică** (prin cunoaștere veritabilă) a **moralei**. Dacă omul se conduce de glasul rațiunii, el își fundamentează existența pe principiul binelui, iar dacă la el nu ajunge acest glas, el inevitabil va fi înghitit de glasul raului. Afirmatiei sofiste că omul ar fi „măsură tuturor lucrurilor” Socrate îi opune ideea, că în fiecare om există aceeași lege morală, pe care, dacă o cunoști, îți spune ce este bine și ce este rău. Afirmatia lui Socrate că oamenii de la natură sunt toți buni - se sprijină pe legea morală. O altă idee ce vine în susținerea afirmatiei că legea binelui o purtăm în sufletul nostru, e cea care susține că cel mai mare bine e *cunoașterea* și cel mai mare rău e *ignoranta*.

Pentru Socrate acestea sunt cu adevărat bunuri reale și răutăți reale, pe cînd sărăcia, boala și chiar moartea nu sunt un rău real, fiindcă ele nu pot atinge sufletul. Invidia, lăcomia, ura din lipsa de știință aduc cel mai mare rău sufletului. De aceea, pentru Socrate, e mai bine să suferi răul, decît să-l comiți. Această lege morală a omului e stabilită în convingerea lui de legea Cosmică, de Rațiunea Universală, de Divinitate. De aceea Socrate se sfătuie cu conștiința sa, cu Daimonionul său (Dumnezeiescul din om la greci). Pentru el, fără cunoașterea adevărului ce este

imantent spiritului uman, nimeni nu poate fi nici bun si nici fericit . Si pentru Socrate nu exista decit o singura viata traita cu sens:viata in filosofie si prin filosofie.

Arta dialecticii socratice nu era un joc cu cuvintele si cu intrebarile pe care el le punea acelora cu care discuta. Dialectica socratica urmarea un scop, catre care duceau toate cararile : solutionarea unor probleme fundamentale ale moralitatii. Dialectica socratica este numai o pregatire inspre etica sa. Nazuinta care-l misca pe Socrate este ca sa salveze comunitatea morala a poporului sau, asa de greu amenintata de subiectivismul si relativismul etic al sofistilor. De aceea el credea ca nu poate face acest lucru mai bine, decit incercind sa fundamenteze etica pe temeuri stiintifice, asadar sa intemeieze o etica independenta de traditia mitica si de religia antropomorfica a poporului grec.

Principii socratice.Socrate vorbea inaintea multimei, se amesteca printre ea. Spre deosebire de altii, vorbele sale îi dadu un temei real. Filosofia lui nu plutea numai in sferele inalte ale cosmogoniei, asupra lucrurilor in sine; este fondatorul moralei, aratind cum trebuie sa traiasca omul, ca sa fie folositor celorlalti. Educatia, trebuie sa aiba rolul a da tarie fiecaruia sa se cunoasca pe sine sis a-si indrepte pasii catre stapinirea virutilor socratice:intelepciunea, curajul, cumpatarea, dreptatea si mila. Comoara sufleteasca este mai de pret decit cea din afara.Binele este universal; e nevoie deci ca toti sa-l inteleaga

Marele merit a lui Socrate este,deci,fundamentarea eticii pe temeuri stiintifice.Daca exista un bine general – valabil, un „Binele absolut” atunci este posibila si o moralitate general – valabila, o etica absoluta. Omul se afla permanent intre doua posibilitati, intre bine si rau . Astfel Socrate isi intemeiaza etica sa pe ratiune. modul si ideile lui Socrate au constiuit punctul de plecare pentru asa-numitele „scoli socratice”:scoala cirenaica, scoala megarica si scoala cinica.

Megaricii, cirenaicii si cinicii mai sunt numiti si „micii socratici”, spre deosebire de „marii socratici”, Platon si Aristotel.

Ca si sofistii, Socrate ducea o activitate de iluminare a poporului, insa el era impotriva cercetarii naturii si socotea ca aceasta este un amestec in trburile zeilor. Lumea e creata de un Dumnezeu atit de maret si atotputernic, incit el vede si aude totul, se afla peste tot si de toate are grija. Omului ii ramine sa ghiceasca vointa zeilor, dar nu sa cerceteze. Socrate in persoana se folosea de oracolul din Delphi si regulat aducea jertfe zeilor.In conceptia sa moral-religioasa, Socrate se conducea de o voce launtrica, care, il instruia in cele mai insemnate probleme – „demonul” lui Socrate. Luptind impotriva determinismului materialistilor antichi, Socrate lamureste ca organele de simt ale omului au anumite sarcini:ochiului e menit sa vada, urechilor – sa auda, nasului – sa miroase s. a. m. d. De asemenea zeii dau lumina oamenilor , necesara de vedea, noaptea e data pentru odihna lor, lumina lunii si a stelelor are scopul de a-i ajuta in determinarea timpului. Zeii au avut grija ca Pamintul sa dea omului hrana si au stabilit anotimpuri orinduie. Soarele l-au pus la asa departare, ca oamenii sa nu sufere nici de prea mare caldura, nici de frig.

Partile componente principale ale metodei „socratice” sun „ironia” si „maieutica „ – in ce priveste forma, si „inductia” si „determinarea”- in ce priveste continutul. Sarcina metodei „socratice” consta in cautarea „generalului” in morala din faptele morale concrete, din analiza si comparaea lor. Aici intra in vigoare „ inductia” si “ determinarea” . Daca “inductie” insemna cautarea generalului in binefacerile particulare prin analiza si comparare, atunci “determinarea” ineamna stabilirea genurilor si speciilor, a corelatiei dintre ele. De exemplu, minciuna, furtul, hotia si vinderea oamenilor in robie pot fi drepte si nedrepte. Va fi pe dreptate ca parintele sa amageasca feciorul bolnav sis a-si dea leacul in mincare, numai ca sa-i poata intoarce sanatatea . Adevarul si dreptatea sunt pentru Socrate notiuni ce coincide. Inteleptul cunoaste binele si frumosul si se conduce de acestea in actiuni, iar lucrurile urite le evita. Oamenii, care nu stiu in ce consta esenta actelor de binefacere, care sunt drepte, bune si frumoase, chiar daca incearca sa faca bine – dau gres. Socrate evidentiaza trei binefaceri(virtuti) principale:

- 1) moderatia, retinerea (acunoate cum sat ii in friu patimile)
- 2) vitejia, barbatia (a cunoate cum de invins pericolul)
- 3) dreptatea (a cunoaste cum de respectat legile umane si dumnezeiesti)

Socrate urmareste scopul sa pregateasca cit mai multi tineri pentru activitatea politica. El vorbeste de barbatie, de cumintenie, de dreptate, modestie, de oameni care ar proceda cu dreptate in privinta prietenilor sai dar nu si a dusmanilor.

In conceptia lui Socrate gasim clasificarea formelor statale: monarhia, tirania, arisocratia, plutocrazia, si democratia.

Un personaj indragostit de cuvintul rostit

Îi placea mult sa vorbeasca. Dar nu era genul de personaj guraliv pe care unii si-l pot imagina astazi. De multe ori chiar se retragea într-o mutenie totala – nu auzea si nu vedea . Si, din cauza asta, multi nu stiau prea bine cu ce fel de om au de-a face. Unii chiar il credeau putin nebun, dar toti, fara exceptie, erau constienti de talentul sau de a minui cuvintele.

Era cunoscut si dupa porecla, la fel de ciudata ca si personajul pe care-l definea: "torpila", numele unui peste foarte cunoscut in Grecia acelor timpuri, care otravea pe oricine atingea. Si, într-adevar, Socrate nu numai ca lasa gura cascata pe cei cu care dialoga ; ideile sale reuseau sa-i dezorienteze total. Adesea in auditoriul sau veneai cu o idee in minte si plecai nici macar cu opusul ei, ci, foarte socat. Descopereai ca nu stii nimic sau ca tot in ce ai crezut pina atunci era pura inventie, foarte departe de realitate.

Dar nu numai ca „torpila” era cunoscut printre contempo-rani, ci si ca „musca” sau „taunul” la fel de „intepatoare” si uneori enervante zburatoare.

Caracterul

Curajul lui Socrate merge mână în mână cu o răbdare, o simplitate și o stăpânire de sine capabile să înfrunte orice încercare; la banchete era un conviv vesel și agreabil, care bea la fel de mult ca tovarășii săi, dar fără a se cufunda vreodată în beție, așa cum li se întâmplă acestora, ispravă ce-l umplea de admirație pe Alcibiade. Mânia, ieșirile violente, dușmănia îi sunt necunoscute. Primind de la cineva o lovitură de picior, iar oamenii mirându-se de resemnarea sa, Socrate se justifica: *Dacă un măgar m-ar fi lovit cu copita, l-aș fi dat în judecată?*

Îmbrăcămintea lui Socrate era întotdeauna modestă, atât din cauza sărăciei, cât și a simplității sale; niciodată n-a fost văzut afișând o neglijență vestimentară, cum o vor face cinicii. Unii își afectează zdrențele, de aceea i-a și spus Socrate filosofului cinic care-și etala găurile hainei: *Îți văd deșertăciunea prin mantie*. Lui Socrate nimic nu-i este mai străin decât aroganța iar atunci când vede în agora Atenei obiectele de tot felul expuse de negustori admirației și lăcomiei cumpărătorilor, se mulțumește să spună: *Câte lucruri de care eu nu am nevoie există!*

S-a zis că Socrate era deosebit de urât; chel, purtând barbă, cu nasul borcanat. Alcibiade după ce afirma în *Banchetul* că Socrate seamănă cu satirul Marsyas, el precizează că este asemeni acelor statui de sileni care se deschid și conțin înăuntru imaginile unor divinități, chipul lui Socrate ascuzând cel mai frumos dintre suflete, la fel cum discursurile sale aparent naive și glumețe ascund cea mai mare profunzime. Figura lui Socrate nu putea să nu-i scandalizeze pe atenieni, întrucât pentru ei frumusețea fizică era simbolul frumuseții lăuntrice și nimic nu părea a fi mai incompatibil decât urâtenia lui Socrate și puritatea sa morală.

Diferența dintre Socrate și Platon, la modul esențial

Socrate a fost un egalitarist și un individualist (“poate cel mai apostol al eticii individualiste din toate timpurile”-Popper), un moralist și un entuziast. Critica democrația, dar, în același timp, se opune oricărei forme de tiranie. Intellectualismul Socratic, unul egalitar, se întemeiază pe faptul că oricine poate fi instruit (e, printre altele, și rostul exemplului din Menon să demonstreze acest lucru). Foarte ușor se poate trece și în extrema cealaltă, cum s-a întâmplat și de, altfel, cu Platon și Aristotel. Adevărat că Socrate identifica activitatea educațională cu activitatea politică, numai că intelectualismul Socratic este antiautoritar. La Platon și Aristotel, identificarea aceasta se va traduce în aceea că statul are a purta grija vieții morale a cetățenilor. Este de sesizat că autoritarismul Socratic este redus la minimum. În Republica, Socrate platonician e autoritar la culme. El nu vrea să propună, ci să impună, să îndocctrineze în așa fel încât insul să devină incapabil de a face în mod independent ceva. Unde sînt opusele? Iată ce spune Popper:”Marea idee egalitară și eliberatoare a lui Socrate că este posibil să faci raționamente împreună cu un sclav și ca exista o legătură intelectuală între om și om..., aceasta idee este înlocuită prin revendicarea monopolului educațional pentru clasa dominantă, asociat cu cea mai severă cenzură, pînă și a dezbaterilor orale”. Cum se manifesta opusele? Într-un mod dramatic. Socrate nu spune despre sine cum că ar fi un înțelept; o spune altcineva despre el. El este un căutător al înțelepciunii. Schimbarea operată de Platon este una radicală: înțeleptul platonician nu mai e un modest explorator, ci un orgolios proprietar al adevărului. Înțeleptul lui Platon nu mai e în rînd cu lumea. Idealul socrate și cel platonician sînt la antipodi. Socrate e un individualist modest; Platon își aroga în acest loc calitatea unui semi-zeu totalitar; iar în cercarea de a planifica educația (viitorul, prin urmare) duce la instituționalism. Platon parca vrea să scuze: “toate marile întreprinderi sînt alunecoase, iar vorba proverbului, cele frumoase sînt grele”, o evocă tocmai pentru a-l confirma.

Pînă la urmă aflăm la Socrate o “critică democratică a democrației” și, la Platon, o critică “critică totalitară a democrației”. Aceasta ar fi, la modul esențial, diferența dintre ei: Ultima dovadă a sincerității lui Socrate este chiar moartea lui. Din Criton reiese foarte clar faptul că scopul acuzației nu era condamnarea la moarte a lui Socrate, ci exilarea lui. Faptul că se supune, dovedește că n-a fost dușman al democrației, dușman ar fi fost dacă ar fi fugit. Nu vroia să fie nealoc ca să nu dauneze statului.

Concluzia: “Socrate a avut un singur succesor demn pe vechiul sau prieten, Antistene. Platon, discipolul sau cel mai îndrăgnet, avea să se dovedească în curînd cel mai puțin fidel. El l-a tradat pe Socrate așa cum făcuseră și unchiile sale. Platon a încercat să-l implice pe Socrate în grandioasa sa încercare de a edifica teoria societății imobilizate, și nu i-a fost deloc greu să izbutească, fiindcă Socrate nu mai era în viață”.

De aceea, spune Popper că “lectia pe care ar trebui să-o învățăm de la Platon este exact opusul celui pe care el încerca să o transmită”. Tradarea lui Platon, după cum o numește Popper, dacă a existat, a fost făcută nu din datorie, ci din obligația de a conserva societatea închisă. La fel, dar la modul invers, nu dreptatea a respectat-o Socrate atunci cînd a refuzat evadarea, ci datorită.

Ideile socratice care au fost reținute de viitorii filosofi și au ajuns pînă la noi:

a) recunoașterea ignoranței- *Tot ceea ce știu este că nu știu nimic*. Dacă oracolul de la Delfi răspunsese, la întrebarea unui prieten apropiat al lui, că nu exista om mai înțelept, filosoful nu poate face altceva decît să se mire. Fiind de bună-credință, Socrate nu-și poate ignora propria necunoaștere despre cîștea a vorbit atîta. Și astfel, devenea clar că oracolul se înșela și un alt zeu se pregătea să cadă.

b) *Este mai bine să joci rolul victimei decît pe cel al calaului...* Adică este preferabil să pierzi decît să cîștigi, să suferi decît să jubilezi de fericire?... Logica nu poate scăpa, în termeni obișnuiți. Cu Socrate însă s-a pasit într-o altă lume, într-o altă dimensiune, în care sensurile inițiale își pierdeau greutatea, schimbîndu-se total, în funcție de planul nou

introdus al justitiei morale. Conform acestei novatoare viziuni, era mai usor de inteles de ce, spre exemplu, un tiran putea scapa nepedepsit, cu toate ca isi atribuisese toate prerogativele puterii, el avea intotdeauna dreptate si nu se insela nicioadata.

c) O alta idee draga lui Socrate, retinuta cu precadere de filosofii secolelor trecute:

Nimeni nu este sau, nu e corupt sau tiranic, de la sine...

Cu toate ca nu se stie cu certitudine ca i-a aparținut într-adevar lui Socrate (ea aparținând în această formă grație lui Platon), sigur ca el apela adesea la ea în timpul discuțiilor. La prima vedere, afirmația pare bizară. Socrate vrea să ne facă să credem că nu toți, dar absolute toți oamenii se nasc cu dorința de a face numai bine. Mijloacele pe care le aleg își pot obține, se folosesc, într-o măsură mai mică sau mare, de atributele raului.

Din această perspectivă, rautatea unora trebuie înțeleasă doar ca o eroare, o greșală de interpretare, simpla formă de ignoranță, necunoașterea a adevăratelor valori și lucruri.

d) Adevărata înțelepciune înseamnă să-ți recunoști propria ignoranță.

e) Nu a trăi e de mare pret, ci a trăi cinstit.

Despre ideile lui Socrate aflăm din dialogurile discipolului său Platon și din lucrarea lui Xenofan "Amintiri despre Socrate". În discursurile sale Socrate învață că omul nu trebuie să tindă să acumuleze un anumit volum de cunoștințe, ci să tindă spre înțelepciune, care poate fi atinsă cu ajutorul filosofiei. Socrate era convins că există o morală absolută și un rău absolut. Prin aceasta se explică faptul că existenței umane i se oferă două posibilități de manifestare exterioară. Dacă omul allege binele, își ascultă glasul rațiunii, atunci reușește să-și realizeze adevărata esență, natura. În caz contrar, dacă va ignora binele și rațiunea, se va afla sub presiunea haosului. Pentru a-și cunoaște potențialul propriei naturi omul are nevoie de rațiune, de știință.

Învățătura lui Socrate și metoda sa îi permite interlocutorului său să depășească ideile sale preconcepționate, care, la fel ca și limbajul și gândurile nu-i aparțin. În timpul discuției toate certitudinile sale se prăbușesc, ca și cum s-ar trezi din somn, ca și cum s-ar descoperi pentru prima dată. În momentul în care oamenii, în special tinerii, își dau seama că gândesc și trăiesc greșit, ei sunt îndrumați de Socrate să descopere adevărul, divinul ascuns în ei. Socrate era convins că unica cauză a nefericirii și rautății oamenilor este ignoranța. După părerea lui ignoranța cauzează orbirea față de propria persoană. Ceea ce percepe omul însuși este tocmai dreptatea, utilul, binele și frumosul. Socrate îi obligă pe tineri să descopere adevărul concentrat în conștiința sa despre care nici nu bănuiește.

Socrate-un model istoric în cadrul filosofiei grecești

Opera lui Socrate înseamnă o dezvoltare nouă în dezvoltarea filosofiei grecești. Figura stimulantă și incomodă din dialogurile de tinerețe ale lui Platon, Socrate a reprezentat punctul de cotitură al filosofiei grecești, prin care reflectia autocritică asupra naturii conceptelor și gândirii noastre s-a impus ca preocupare majoră alături de speculația și cercetarea cosmologică. Filosofii de dinaintea lui Socrate sunt, la o primă evaluare, mai curând divergenți, pentru că, deși în cele din urmă în aceeași finalitate, totuși ele se deosebesc prin faptul că fiecare are altă dominantă. Toate filosofii aduc mai degrabă cu tot atâtea ipoteze, dar nu toate aceste construcții ipotetice pot fi înțelese ca direcții de evoluție în convergență. În istoria filosofiei grecești, momentul Socrate este momentul luării de cunoștință de sine. Socrate este totuși cu conștiința de sine a Greciei și, dincolo de spațiul grecesc, el a trecut în ideea de conștiință critică întemeietoare. El este, într-un fel, temeiul ideii europene pentru că e cel dintâi care iese din localismul grecesc și lucrează cu ideea unei conștiințe dincolo de o cultură sau alta, dincolo de un timp sau altul.

Socrate, ca personaj istoric, nu poate fi cu ușurință separat de personajul platonician, în măsura în care există puține alte surse care să ne prezinte viața și învățăturile lui Socrate; una dintre aceste surse fiind Xenofon. Socrate a luptat ca soldat în Războiul Peloponezic și a fost căsătorit

cu Xantipa, cu care a avut trei baieti. A fost un om puternic, foarte rezistent si cu totul indiferent fata de bogatie si lux.

Subordonarea tuturor celorlalte preocupari fata de cautarea înțelepciunii este cel mai impunator exemplu – rareori urmat – de autentic mod de viata pentru un filosof. Socrate ramâne modelul unui mare profesor, desi nu se stie sigur daca a avut o scoala organizata.

Deci atitudinea lui Socrate fata de aceasta problema are o insemnatate epocala in istoria gindirii antice grecesti, caci tocmai in aceasta Socrate apare ca revalorizator al tuturor valorilor traditionale : frumusetea, bogatia, puterea si gloria, forta fizica si placerile senzoriale - lucruri ce erau cele mai de rivnit pentru grecul antic - nu mai au nici o valoare fata de valoarea sufletului omenesc. Socrate a recunoscut cel dintii valoarea de neegalat a sufletului fata de bunurile acestei lumi. De aceea grija pentru salvarea sufletului omului este problema centrala a eticii socratice. Acesta este si motivul pentru care Socrate acorda o importanta capitala educatiei, fiindca educatia nu este altceva decit un "tratament constient" in vederea unui scop al sufletului. Pentru Socrate intreaga viata a omului devine o tema mare morala, omul trebuind sa-si daltuiasca sufletul in fiecare clipa, pentru a putea ca sa realizeze numai binele. Bunuri reale si rauri reale sint numai cele sufletesti; moartea, exilul, boala si altele nu sint un rau real, fiindca ele nu pot atinge sufletul; o mare paguba este numai pierderea sau lipsa stiintei, din pricina ca numai aceasta este temeiul virtutii.

Semnificativ este ca si-a luat drept maxima a vietii sale, cea scrisa pe frontonul templului lui Apollon din Delphi: *Cunoaste-te pe tine însutî*, care devine tema dominanta a filosofiei sale. Cunoasterea de sine, cu simbolismul ei complex, devine astfel un izvor de energii spirituale care duc la demnitatea sociala a individului.

Dar, Socrate, printr-un fel de pedagogie a cunoasterii creatoare, destepta in celalalt simtul adevarului deja prezent dar neconstiencizat.

Acest fapt denota increderea sa fundamentala in om, incredere ce-si are izvorul in constiinta lui si in curajul lui exprimat prin forta cuvintului.

Procesul

O personalitate de anvergura lui Socrate nu putea să nu ajungă să fie urât de vanitoși și, mai ales, neînțeleș de spiritele mărginite, care vedeau în el doar un parazit ce se slujea de ironie, își atrăgea simpatia tinerilor și constituia un pericol pentru ordinea socială. În 398, Socrate a fost acuzat de către Meletos, Anytos și Lycon. Actul de acuzare era astfel întocmit: "Eu, Meletos, fiul lui Meletos, din dema Pitthea, acuz sub jurământ pe Socrate, fiul lui Sophroniscos, din dema Alopex. Socrate se face vinovat de crima de a nu recunoaște zeii recunoscuți de cetate și de a introduce divinități noi; în plus, se face vinovat de coruperea tinerilor. Pedepsa ceruta: moartea".

Meletos era un poet obscur, iar Lycon era retor; sufletul procesului pare să fi fost Anytos, un tăbăcar bogat care reprezenta interesele comercianților, fiind așadar puternic și influent. Socrate i-a reproșat public faptul de a nu se gândi la educația fiului său decât pentru a face din el un tăbăcar capabil să preia afacerile părintelui, de unde, conform lui Xenofon, dorința de răzbunare a lui Anytos. După toate aparențele, Anytos era sincer convins că vede în Socrate un personaj periculos.

Procesul lui Socrate nu este doar un eveniment istoric singular, irepetabil; procesul lui Socrate este procesul intentat gândirii care cercetează, dincolo de mediocritatea cotidiană, adevăratele probleme. Socrate este acela care, uimindu-ne, ne interzice să gândim potrivit unor obișnuințe dobândite. Socrate se situează așadar la antipodii confortului intelectual, ai conștiinței împăcate și ai seninătății blajine.

Adus în fața tribunalului, Socrate refuză ajutorul lui Lysias, avocat de meserie. Textul lui Platon *Apărarea lui Socrate* reproduce probabil îndeaproape apărarea prezentată de Socrate judecătorilor. Această pledoarie se împarte în trei părți:

- Socrate spune cine este și le va înfățișa judecătorilor misiunea încredințată lui de către divinitate: să deștepte conștiința contemporanilor săi. Nu reușeste să-i convingă pe judecători; limbajul minciunii se dovedește mai convingător decât cel al adevărului. Judecătorii deliberează și 281 de voturi îl declară pe Socrate vinovat, contra a 278 (sau 221 după alte manuscrise). Acuzatorii ceruseră moartea, dar acuzatul era liber să facă o contrapropunere iar judecătorii urmau să aleagă una ori alta dintre pedepse.
- Socrate cere să fie hrănit în pritaneu. Iată ultimul act al serioasei ironii a lui Socrate, faptul de-a cere o recompensă pentru felul cum s-a purtat nu este din partea sa sfidare, ci sinceritate. Fiindcă trebuia stabilită o sancțiune va propune o amendă de o mină, adică întreaga lui avere. Răspunsul lui Socrate le-a părut probabil judecătorilor o insultă adusă magistraților, așa încât la urne condamnarea la moarte a avut 80 de voturi mai mult decât avusese vinovăția sa.
- Socrate le spune adio judecătorilor săi, făcându-i responsabili pe vecie pentru moartea sa

Socrate a stat înlănțuit 30 de zile, dar în fiecare zi primea vizita prietenilor și se întreținea cu aceștia. Ei n-au stat degeaba și-au pregătit un plan de evadare pe care Socrate îl refuza. La data executării sentinței, toți prietenii lui Socrate erau de față cu excepția lui Aristippos, a lui Xenofon, aflat în Asia și a lui Platon, bolnav. Socrate își dedică ultimile clipe conversației cu prietenii săi pe tema nemuririi sufletului, iar cuvintele-i ne-au fost păstrate de Platon în *Phaidon*. Socrate se îmbăiază pentru ultima oară și refuză să aștepte ca soarele să fi dispărut cu totul la orizont înainte de a bea otravă. Apucând cu o mână sigură vasul cu cucută, el sorbi fără ezitare sau repulsie băutura mortală. *Criton, îi sunt dator lui Asclepios un cocos, vă rog să nu uitați să i-l dați*, acestea au fost ultimile sale cuvinte. Trebuie să înțelegem aici, urmând sugestia lui L. Robin, că Socrate îl roagă pe Criton să aducă o jertfă zeului medicinei drept mulțumire că i-a vindecat sufletul de boala de-a fi fost unit cu un trup.

Concluzia:

Acum putem hotărâ întemeiat dacă este vorba despre eșec sau izbândă în destinul socratic. Socrate a eșuat social; imposibilitatea iluminării celorlalți în privința neînțelepciunii lor este proba pentru acest rezultat. Dar Socrate a izbândit Istoric și spiritual: el a deschis o cale pentru iubirea-de-înțelepciune ca mod de viață. Demersul său mai dovedește că iluminarea nu este la îndemâna oricui; investirea Zeului nu este aleatorie, ci ține de puterea cu care insul își recunoaște neștiința asupra vieții și a morții și își întemeiază cunoașterea de sine

numai prin acest simplu fapt: ceea ce nu știi nu pretind că știi. Să fie oamenii atât de necuviincioși cu propriul lor fel de a fi, încât să nesocotească această evidență? Răspunsul îl avem la îndemână: să privim cu ochii deschiși figurile semenilor noștri și chipul propriu nechinuit de suferința îndepărtării istorice de propria-ne ființă. Pretenția că știm ceea ce nu știm este păcatul nostru.

Citate despre Socrate...

Platon spune că Socrate a cultivat dreptăți rațională, a fost un adevărat cavaler al dreptului, a fost un adevărat intelept al Greciei.

Cicero spunea : "S-a coborât filosofia din Cer înspre Pământ", a împins-o în agora.S-au înființat școli filosofice după ideile sale așa numita "școala micilor socratici". Filosofia sa a lăsat urme adânci în filosofia din Grecia Antică.

"Socrate te învață să-ți extragi filosofia din propriile străfunduri"(Xenofan)

"Nu a trăi e de mare pret, ci a trăi cinstit." (Socrate)

Sumar:

I.	Importanța filosofiei a lui Socrate.....	3
II.	Conceptia filosofica a lui Socrate.....	4
III.	Maieutica.....	9
	Filosofia lui Socrate.....	10
	Dialectica socratica.....	11
	Principii socratice.....	11
	Un personaj indragostit de cuvintul rostit.....	13
	Caracterul.....	13
IV.	Diferenta dintre Socrate si platon ,la modul	
	esential.....	14
	Idei socratice retinute de filosofi.....	14
V.	Socrate-model istoric in cadrul filosofiei Greciei	
	Antice.....	16
I.	Citate celebre.....	20

Bibliografie

Literatura(carti):

- 1.Dumitras Tudor-“*Filosofia Greciei Antice.Perioada cosmologica.*”
- 2.Bagdasar N.,Bogdan V., Narly C.-Antologie filosofica
- 3.Braga M.-Istoria filosofiei.Curs de prelegeri.
- 4.Capcelea V.-Filosofie:Introducere in istoria filozofiei si in studiu
- 5.Vasile Tapoc-Initiere in istoria filosofiei universale
- 6.Balea N.-Istoria filosofiei antice
- 7.Gortopan N.-Doctrinile filosofice in evolutia lor

Enciclopedia filosofiei antice

Ziare:

- 1.Convorbiri literare:Despre filosofia lui Socrate, august 2001, nr.8
- 2.Magazin istoric:De sapte ori.../Socrate[Destin in 7 intrebari],2005,nr.1